

ANTROPONÍMIA DE LA CATALUNYA NORD DELS SEGLES XV I XVI

Ventura CASTELLVELL

A l'antic Arxiu Reial de Barcelona, actual Arxiu de la Corona d'Aragó, hi ha relacions nominals dels segles XV i XVI que corresponen als pagadors de diferents tributs: monedatges, maridatges, coronatges i fogatges. Es poden consultar entre la documentació del Reial Patrimoni, a la secció del Mestre Racional. Són molts els registres dedicats al control d'aquests tributs, però no tots contenen noms, la majoria només donen el total pagat per cada lloc. I encara són menys els dedicats als antics comtats dels Rosselló i la Cerdanya que indiquin els contribuents.

En el mateix arxiu, i amb un valor onomàstic més general (toponímic i antroponímic), es poden consultar els capbreus que hi ha en aquesta mateixa secció del Mestre Racional. A l'apartat de Capbreus de la Cerdanya, els numerats del 225 al 300 corresponen a poblacions de la Cerdanya, sobretot de la baixa Cerdanya, i al Conflent. Del Conflent la majoria de capbreus són de Sant Miquel de Cuixà, Sant Martí del Canigó o de Santa Maria de Cornellà.

Com a modesta aportació al Col·loqui d'Onomàstica de Perpinyà relaciono a continuació els registres d'interès antroponímic per a la Catalunya Nord i que es poden trobar a la secció esmentada:

Registre 2579

Correspon al cobrament dels maridatges de les infantes Isabel i Maria, germanes de Carles I, dels anys 1526 i 1528. És millor no consultar-lo perquè està en molt mal estat. Per sort el registre 2581 conté la mateixa informació.

Registre 2581

Correspon al maridatge de la infanta Caterina, germana del rei Carles I, casada amb el rei de Portugal. Porta la data del 1526 i utilitza les mateixes relacions de veïns que el registre 2579. Està dividit per bisbats. En algunes poblacions del bisbat d'Elna només hi ha el total de focs sense relacionar els noms dels veïns. En altres indica tots

els noms dels focs que han pagat. Hi ha una relació a part per al comtat de la Cerdanya, que dona el total de focs sense cap nom.

Registre 2588

Relació nominal de veïns que van pagar el coronatge del rei Carles I i el maridatge de la seva germana Elionor. Porta indicats els anys 1522 i 1525. Conté només algunes relacions del pobles del bisbat d'Elna (fol. 302). N'hi ha que costen de llegir perquè el paper està cremat per la tinta i es desfa.

Registre 2593

Apareix indicat amb el títol de "Nominació dels focs del comtat del Rossello". Coincideix amb la Col·lecta de Perpinyà del fogatge de 1497. Hi manquen els fulls que contenen les quatre o cinc darreres poblacions. A partir del lloc de Mosset ja presenta mutilacions en el paper. Així és que de Bula, per exemple, només es poden llegir alguns noms. Hi manquen els religiosos i els cavallers. No obstant les relacions nominals es poden llegir molt més bé que les del fogatge del 1497, de manera que es poden completar els noms incomplets de l'edició de Josep Iglésies. Un altre aspecte positiu és que indica el senyoriu al qual pertany cada un dels llocs (reials, d'església o de baró). El llibre de Monique Batlle (*Fogatges catalans*, "Terra Nostra" num. 11, Perpinyà 1973), situa aquestes nòmines entre el 1470 i el 1490 i la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, de la Fundació de la Enciclopèdia Catalana, en el 1480. El fet que no hi apareguin ni els religiosos ni els cavallers fa pensar que es tracta d'un maridatge, ja que aquests estaments estaven exempts del pagament d'aquest impost. Crec que podria tractar-se del maridatge de 1496 cobrat amb motiu del casament de la infanta Joana, filla de Ferran II, amb l'arxiduc de Borgonya.

Registre A-401

Es el fogatge del 1515, de tot Catalunya. Conté la relació dels caps de casa de cada lloc. En el folis 398-473 hi ha els focs dels "Comtats de Rossello y Cerdanya". Crec que no s'ha editat, almenys en la seva totalitat.

A més cal recordar els fogatges publicats : dels anys 1497 i 1553 transcrits per Josep Iglésies. *El fogatge de 1497*, en dos volums l'any 1979 i *El fogatge de 1553*, també dos volums, ambdós publicats per la fundació Salvador Vives Casajuana de Barcelona els anys 1991 i 1979 respectivament. No estaria de més fer-hi un repàs a partir dels documents originals per esmenar els errors de transcripció.

Com a mostra del valor antroponímic d'aquests censos copio parcialment algunes de les relacions de la "Nominació dels focs del comtat del Rosselló", de segle XV, (ACA Reial Patrimoni 2593) que, tal com he dit anteriorment crec que es tracta del maridatge de l'any 1496. Per a la transcripció mantinc l'ortografia del document, sense normalitzar :

f. 99

Real La vila de Salsas

Joan Fabre balle

Joan Calastre consol

Miquel Garau

Anthoni Asanar

Arnau Casals

Anthoni Lupia

Joan de Sijar es de

Garrius

Berenguer Andreu

Joan Gauter

VIII

f. 99 v

Johan Fages

Johan Martí

Pere Maxonart

Joan Yem

Anthoni Mossa de

Garrius

Joan Balle

Joanet Organius

Joan lo Gavaig de Opol

Guillem Saurto

Anthoni Lorens

Joan Gaufre

Jordi Borrell

Mestre Joan lo ferrer

Joan de Caderona de

Garrius

Domingo del Cavaner

Girasol

Latzer Armangau

La muller den Guillem

Serres

Francesch Castello

Anthoni Fabre de Opol

Pere Rehull de Garrius

Nam lo Alacayo

Andreu Baciner

Anthoni Bas

XXIII

Suma Salsas

XXXIII

fochs

f. 100

Esglesia Paylla

Miquel Troter

Anthoni Millara

Ffransi Riubany

Andreu Perpinya

Joan Peleyra

Barthomeu Boer

Bernat Mifre

Jaume Belo

Joan de la Grava

Joan de la Casa missatge

Joan Bello menor

Raphel Bello

Sedrol

Jaume Calvet

Luch Ambraig

Pere Gonella

Pere Guillem

Joan Albert menor

Jaume Peramon

Joan de la Ficau

La vidua Fabressa

Joan Bayo maior XXII

f. 100 v

Loy Albert maior

Jaume Botran

La vidua Boneta

Marti Pere Arnau

Bernat Albert

Cerni Jaubert

Bertran Darach

La vidua Cauta

Domingo

Dona Guilleuma vidua

Bernat Cambraig

Pere Raynaut gavaig

Jaume Baxas

Joan Gualbes

Anthoni Bou

Pere Marti

Anthoni Fabres

Barthomeu Boer menor

Ffransi Cauta

Arnau Cedo

Joan Albert maior

Feliu Storga

Guillem Ayolf

Guillem Albert gavaig

Vidal Gasco

AlaUCHO gavaig XXVI

f. 101

Pere Belloch

Johan Payo maior

Guillem Fuster

Jordi ab son companyo

qui estan en casa de

Joan Ferriol

Guillem Porcell

Joan Goido de Vilanova

Pere Troter

Arnau Castell

Guillem Albert

La vidua Boxera de

Vilanova de la

Ribera

X

Suma Paylla LVIII fochs

f. 101

[m. Johan] TautauLL

Jaume Ricart balle

Miquel Padreu

Pere Basso

Arnau Lorenc

Miquel Bener

Joan Arago

La vidua Paderna

Joan Blanch

VIII

f. 101 v

Fabre de Opol

I

Suma TauthauLL X fochs

(A la relació només n'hi ha 9)

Esglesia Canoves

Pere Montaner balle

Steve Sort

Suma Canoves II fochs

Baro Maurellas

En Versanes

En Donat

En Mercadal

Jaume Fabre

Anthoni Comte
Pere Ribera
En Causina
En Bertran
Jordi Roure
Nauberch
En Roer

XI

f. 102

En Valanera
Gabriel Palau
En Bove Bosch
Anthoni Sastre
Joan Carbonell
Lestarach
Bernat Bach
Ffransi Bach
Na Gostança
Joan Salvador
Matheu Sartra
Ganayroles
En Paroy
Jordi Genis
Pere Roure
Nanglada
Joan Compte
Jacme Sartra
En Garoan
En Manco
En Gili
Na Coloma den Mota
En Ramigos

XXIII

f. 102 v

En Nasaler
La vidua Rolera
En Verdera
En Portella
La muller den Benages
Armasa stranger
Suma Maurellas
fochs
La Clusa
Stan recullits a
Maurellas
En Salvador
En Donar
En Bosch

VI

XXXX

En Causina
En Nauer
Suma la Clusa V fochs
Lo Soler
La mitat del bisbe altre
de m. Sagner
Bernat Fabre balle
Joan Cerda
Ffransi Agavet
Blay Noguera

III

f. 103

Guillem Sagarro
Pere Boer
Miquel Bebu
Pere Cifre
Matheu Puig
Steve Bru stranger
Andreu Vidal
Pere Vilar
Joan Coma
Miquel Sagarro
Pere Pomareda de Sant
Marçal
Pere Mestra
Suma lo Soler
fochs

XII

XVI

Esglesia Cormella de la
Ribera

La vidua Peramona

Jaume Gili
Miquel Bada
Pere Scimaa
Anthoni Doll
Polit Cardaner
Arnau Soler
Pere Domenech

VIII

f. 103 v

Pere Dalmau
Joan Perpinya
Pere La Vertat
Anthoni Moner
Jaume Sagi
Pere Mori
Pere Cardoner
La vidua Cathalana
La vidua Solera

Guillem Bada
La vidua Jovera
Pere Troter
Matheu Troter
Anthoni Gilabert
Bernat Pellicer
Guillem Boy
Anthoni Ferrer
La vidua Trotera
Anthoni Noguera
Johan Garaven
Damia Pau
Suma Comella
fochs

XXI

XXVIII

f. 104

Esglesia Baxas
Laychs
Joan Texidor
Anthoni Limos
Bernat Ferrer
Madona Vinella
Joan Vidal
Steve Cardo
Joan Reganyat
Anthoni Staro
Guillem Vaquer
La vidua Gitarda
Anthoni Bonsenyor
Ramon Torner
Anthoni Domenech
Madona Domenega
Joan Deulafe
Madona Deulafe
Joan Cabaner
Pere Auger
Joan Crosses
Joan March
Madona Gordona
Jaume Auger
Miquel Laurador
Bernat Sernoles

XXIII

f. 104 v

Guillem Julia
Anthoni Plas
Pere Torrelles
Anthoni Steve

Antoni Domenech
Joan Montserrat
Antoni Maurell
Jaume Vaquer
Antoni Maurell
Pere Julia
Cristan Limos
Joan Prats
Joan Casanyes
Rigall Gilet
Ffransi Raynart
Raynart Marti
Pere Legima
Joam Pere Mir
Antoni Pere Mir
Antoni Plas
Pere Prats
Joan Volo
Pere Teixidor
Berenguer Perearnau
Lorens Prats
Joan Maurell XXVI

f. 105

Pere Joan Otey
Antoni Teixidor
Joan Roig
Polit Roig
Pere Staro
Joan Antoni Colell
Guillem Sonardi
Bernat Pages
Jaume Ribes
Jaume Toro
Jaume Constanti
Guillem Bernat Deulafe
Antoni Fuster
Joan Pere Vaguer
Antoni Gitard
March del Ort
Steve Franch
Pere Ramon Volo
Mestre Bernat
Antoni Costa
Madona Costa
Ramon Vaquer
Guillem Oliba

Pere Pelegri
Pere Vaquer
Pere Maryner XXVI

f. 105

Joan Gros
Los qui son recullits a
 Baxas de Les Fonts
Fransi Pere Mir
Bernat Pere Mir
Joan Pujades III
Los qui son recullits de
 Vingrau
En Cassanyes
En Bernat Laymar VI
Suma Baxas LXXXII
fochs